

338.14

4-15

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ИСТОРИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ
НАУК
Академии Наук
СССР

Մ. Ի. ԿԱԼԻՆԻՆԻ
ՃԱՌԸ

ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍԻ
ՀԱՐՎԱԾԱՅԻՆ ԿՈՆՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻ
ՅԵՐԿՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

ԿՈՒՅՐԱՍԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ԲՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ 1933

Ընկերներ, յես վախենում եմ ձեզ վող-
ջուհեղու, վորովհետեւ անցյալ տարի կոլտն-
տեսականների ձեր յերկրային համագումար-
ում իրար շատ վողջուհեղինք բայց հետո,
անկեղծն ասած, բանից դուրս յեկավ, վոր
համագումարը խաբեց թե իրեն և թե ինձ,
իսկ յես—կառավարությանը:

Դատելով այդ համագումարում արտա-
սանված ճառերից և տրված ուսպորտներից,
խոսատւներից ու յերդումներից, ինձ թվաց,
վոր Հյուսիսային Կովկասի կոլտնտեսական-
ներն իրենց կաշվից դուրս կգան, բայց
կվերցնեն հողից այն ամենը, ինչ հնարավոր
է վերցնել: Յեվ յերբ յես համագումարից
Մոսկվա վերադարձա, յես վստահաբար ասեցի.
Հյուսիսային Կովկասը կկատարի իր
պարտավորությունները յերկրի հանդեպ: Սա-
կայն դա սխալ դուրս յեկավ: Իհարկե, վոչ
մի դեպքում չի կարելի ասել, վոր համա-

գումարն ինձ զիտակցորեն խաբեց, կարելի
չէ գյուղացու նման ասել, վոր «մենք բո-
լորս աստծու հրամանով ենք շարժվում» և
բերքը զգալիորեն մեղանից չէ վոր կախում
ունի, բայց համենայն դեպս բանից դուրս
յեկավ, վոր մենք ավելի շատ խոսում ենք,
քան թե գործում: Յեվ այս բանը, ընկեր-
ներ, պետք է խոստովանել և հիշել:

Թեև յես չեմ սիրում խրատական ճառ
ասել,—դրանից ել ձանձրալի վոչինչ չկա,—
սակայն, այսօր ստիպված եմ իմ ճառում
մտցնել խրատական մաս. յես կարծում եմ
վոր համագումարը համեմատաբար քիչ ու-
շադրություն դարձրեց այն թերություննե-
րին, բացերին և խոշոր սխալներին, վորոնք
տեղի ունեցան մեր աշխատանքում անցյալ
տարի: Փաստ է, վոր տարին վատ անցավ:
Յեվ փաստ է, վոր տարվա հիմար անցնե-
լու պատճառը միայն կլիմայական պայ-
մանները չեյին...

Այստեղ ինձանից առաջ խոսեց ընկեր
Սարաֆանովը: Դուք նրան բոլորդ ել լսե-
ցիք: Նրա խոսքերից կարելի չէ յեզրակաց-
նել, վոր նա պատկանում է այնպիսի մարդ-
կանց թվին, վորոնք ավելի շատ գործ են
անում, քան խոսում: Նա բերեց իր և հա-

16 MAY 2013

30.566

րեան կոլտնտեսութիւններէ աշխատանքի
որինակներ: Նրա կոլտնտեսութեան մեջ,
ինչպէս ինքն է ասում, արդի անբերրի տա-
րում իրենք մի հեկտարից հափաքեցին յոթ
ցենտներ ցորեն: Յոթը բազմապատկածփեցով,
հափասար է քառասուն եւ յերկու փթի: Այս
թիվը մօտ է վողջ խորհրդային Միութեան
միջին բերքին: Նրանց մօտ յեղիպտացորենի
բերքը լավ է, այնինչ հարեան կոլտնտեսու-
թեան դաշտերում յեղիպտացորենը բոլոր-
վին չբանեց, իսկ ցորենը նրանք մի հեկտա-
րից կալսեցին միայն մի ցենտներ: Սակայն
միթե պարզ չէ, վոր հարեան կոլտնտեսու-
թեաններէ կլիմայական պայմանները, հո-
դի վորակը նույնն են: Սա նշանակում է,
վոր մեկի աստ քեբը յեւ մյուսի անբե-
րութիւնը կախում ունէյին մարդկանցից,
կոլտնտեսութեան ղեկավարութիւնից յեւ,
ինարեւ, զգալի չափով հեկտարիցից—կոլ-
տնտեսականցից: Յեւ յերբ մենք տեսնում
ենք, վոր մի քանի կոլտնտեսութիւններում
տարին բերքառատ է յեղել, իսկ հարեան
կոլտնտեսութիւններում—անբերրի, ապա
դա ապացուցում է, վոր Հյուսիսային Կով-
կասում չի յեղել այն իրանդավառութիւնը,
այն մասնաշաղկապները, գյուղացու

այն բուռն ցանկութիւնը հողը լրիվ ոգտա-
գործելու վերաբերյալ, վորոնք անհրաժեշտ
են հողից շատ բերք ստանալու համար:

Այժմ մենք պետք է ուղղակի եւ անաչառ
կերպով բաց անենք այն պատկերը, վորն
առաջ յեկավ Հյուսիսային Կովկասի ճեղք-
վածքի հետեանքով: Պարզ է, վոր այս ճեղք-
վածքն անդրադարձավ վողջ Միութեան գյու-
ղատնտեսական արտադրութեան վրա: Ինք-
ներդ լավ եք հասկանում, վոր Հյուսիսային Կով-
կասի նման ուայոնում (չե՞ վոր նա տալիս է
բավականաչափ քանակութեամբ հաց) միթե-
րումներէ պլանը չկատարէին արձագանքեց
վողջ Միութեան մեջ: Բնական է, վոր սրա
հետեանքն ուժեղ անդրադարձավ այն ու-
յոններում եւ այն վայրերի ազգաբնակչու-
թեան մեջ, վորտեղ ամենից ավելի վատ
էյին աշխատում:

Ահա թե ինչ եմ ուզում ասել. մենք այժմ
պետք է աշխուժը կերպով յերեան հանենք,
թե ինչո՞ւ Հյուսիսային Կովկասում քիչ բերք
ստացվեց, զլխավորապէս ցորեն: Յեթե մենք
չհայտնաբերենք այդ, չմերկացնենք բոլոր
հիվանդ կողմերը, ապա մենք չենք կա-
րող բուժել, չենք կարող ամենավերջոտ
տեղերի վրա դնել համապատասխան սպե-

58405-67

դանի: Հենց վոր մի վորեւե վտանգ, սուր հի-
վանդություն ե տաջանում, բոլշեիկյան կու-
սակցությունն իսկույն քաց ե անում հի-
վանդ կողմերը և ձգտում ե ամեն կերպ
բուժել նրան:

Վոր յերկրամասում կլիմայական պայ-
մանները բոլորովին նպաստավոր կերպով
չդասավորվեցին բերքի համար—գա հնարա-
վոր բան ե՝ յեթե վերցնենք յերկրամասն
ամբողջությամբ: Բայց, ընկերներ, գերմա-
նացիների մոտ յերբ անձրեւը շատ ե լինում,
բերքը լավ ե լինում: Ինչո՞ւ: «Յեւ,—ասում
ե, ոգտագործում եմ խոնավությունը և դրա
համար ել ինձ մոտ բերքը լավ ե լինում»
Յեթե նրա սոսա անձրեւը քիչ ե լինում,
նորից լավ բերք ե ստացվում: Ինչո՞ւ: «Վո-
րովհետեւ, ասում ե, արեւը շատ եր, յեւ կա-
րողացա այն ոգտագործել»: Իսկ մեզանո՞ւմ:
Անձրեւ շատ ե—բերքը վատ ե, վորովհետեւ
շատ անձրեւ ե. անձրեւ չի լինում—բերք չկա,
վորովհետեւ յերաշտ ե: Ընկ. Սարաֆանովի
ճառը ճիշտ հայտնաբերում ե, թե ինչո՞ւ յե
այդպես:

Յեթե լինել լավ, հրաշալի յեղանակ,
հավանաբար մի հեկտարից մեկական ցենտ-
ներ բերք ստացող կոլտնտեսություններն ել

առաջ քաշվեյին, նրանց դաշտերից կարող
եր ստացվել մի հեկտարին հինգ-վեց ցենտ-
ներ, իսկ կարող ե պատահել նույնիսկ յոթ
ցենտներ: Իսկ այն կոլտնտեսություններում,
վորոնք այժմ մի հեկտարից հավաքեցին յոթ
ցենտներ, կլինել 10—12 ցենտներ: Բայց
դուք գիտեք, վոր լավ յեղանակը, դա հա-
վասար ե վիճակախաղի շահումներին: Շա-
հումները շատ քիչ դեպքերում են ընկնում:
Այդպես ե նաեւ լավ յեղանակը: Պարզ ե,
վոր ինչքան ավելի անբարենպաստ ե յեղա-
նակը, այնքան ավելի խոշոր ե լինում տար-
բերությունը լավ մշակված հողից և վատ
մշակված հողից ստացվող բերքերի միջև:
Հողը լավ մշակելու, հողի հանգեպ ուշադիր
վերաբերմունք ցույց տալու դեպքում, նույն-
իսկ կլիմայական պայմանների տեսակե-
տից բոլորովին աննպաստ տարում բերքը
յեթե միջակ ել չլինի, համեմայն դեպս դրա
շափ կլինի և այդ դեպքում հեշտությամբ
կարելի յե կատարել պետության հանդեպ
ունեցած պարտավորությունները—հացա-
մթերումների պլանը, ամբարել սերմացուն
և ֆափաք սրահել իրեն:

Սակայն ինչքան վատ լինի տարին, այն
քան ավելի խոշոր ե լինում վատ կոլտնտե-

առեթյան և լավ կոյտնտեսութեան բերքա-
տուութեան միջև յեղած տարբերութիւնը՝
վատ ղեկավարութեան և լավ ղեկավարու-
թեան դեպքում: Անցյալ տարի պարզվեց,
վոր Հյուսիսային Կովկասում գգալի չափով
լավ կոյտնտեսութիւններ լինելով հանդերձ
(իսկ չէ՞ վոր Հյուսիսային Կովկասի ամբողջ
տերրիտորիայում կան լավ կոյտնտեսու-
թիւններ—և Կուբանում և Դոնշչինում,
նրանք գոյութիւն ունեն յերկրամասի բո-
լոր տեղերում), կան 20, յեթէ վոչ 25 առկու
վատ կոյտնտեսութիւններ, վորոնք ունեն
վատ ղեկավարութիւն:

Սակայն սա դեռ բոլորը չէ, բանը նրա-
նումն է, վոր մենք ձեռքից բաց թողինք
(իսկ յես կարծում եմ, վոր առաջին հերթին
յես ձեռքից բաց թողեցի ձեր անցյալ համա-
գումարում, ուղղակի չեմ կարող ինձ ներել,
յես ձեզ չափից ավելի հավատացի) (լաւիլի-
նում բարձրաւում է ծիծաղ): մենք դիտենք
կոլեկտիվացման, կոլեկտիվ կյանքի գծա-
րութիւնները, մենք գիտենք, թե ինչքան
դժվար է կազմակերպվածորեն ընդգրկել
Հյուսիսային Կովկասի կոյտնտեսային վիթ-
խարի ցանքատարածութիւնները: Այս դժ-
վարութիւնները մեզ համար հասկանալի

են: Յեթէ հենց վոր նկատեցինք մեր ըն-
կերների, մեր կոյտնտեսութիւնների և
նրանց ղեկավարների գլխակորուսութիւնը,
մի քանի կոյտնտեսականների անվութու-
թիւնն ու ծուլութիւնը, ապա այդ բոլորի
համար հարկավոր եր պատժել: Պետական
շինարարութեան մեջ, յերբ պետութեան բո-
լոր ջղերը լարված են, Սորհրդային Միու-
թեան տնտեսութեան մի մասը կազմող կո-
լեկտիվ տնտեսութեան մեջ ծուլու-
թիւնն ու անհոգութիւնն ամենախիստ դա-
տապարտութեան են արժանի: Բայց չէ՞ վոր
բանը միայն գլխակորուսութեան, ծուլու-
թեան և անհոգութեան մեջ չի կայանում:
Մի ամբողջ շարք կոյտնտեսութիւններում
մենք տեսնք, վոր վատ տնտեսավարու-
թիւնը, գլխակորուսութիւնը, այդ կոյտն-
տեսութիւնները դեպի քայքայում տանող
անհանդուրժելի աշխատանքին մասնակցում
և գործում էին այնպիսի անձնավորու-
թիւններ, վորոնք ունեցին վորոշ նպա-
տակներ, այնպիսի անձնավորութիւններ,
վորոնք կոյտնտեսութիւնների քայքայման,
կոյտնտեսային դաշտերի անբերրութեան
մեջ հետապնդում էին քաղաքական նպա-
տակներ, այս անձնավորութիւններն առ-

խաճեցին բարդացնել, արգելակել, խանգարել սոցիալիստական շինարարությունը, այս դասակարգային թեմամբները հեճապնեցին խորհրդային պետության առաջընթաց շարժմանն արգելիքներու նպաստելը, յե՛վ այս նպաստելով նրանք կանգնեցին խորհրդային իշխանության դեմ ուղղակի պայքարելու ուղիի վրա:

Դուք գիտեք, վոր դասակարգային թրջնամիները խորհրդային իշխանության դեմ զանազան ձեերով են պայքարում: Յերբ յերկու տարբեր բանակները կռվում են, նրանք անպայման իրար չեն հանդիպում միայն ճակատային հարձակման ժամանակ: Ընկեր Ստալինն իր «գլուղում տարվող աշխատանքի մասին» արտասանած ճառում բաց արեց քաղաքական պայքարի այն նոր տակտիկան, վորով ոգտվում է կուլակը: Հյուսիսային Կովկասի ստանիցաներում և մանավանդ Կուբանում, մենք հանդիպեցինք նույն այդ պայքարի զանազան միջոցներին, վորն (պայքարը) այստեղ ամենատուր ձևեր ընդունեց:

Ինչո՞ւ համար Կուբանում այս թշնամիներն ավելի շատ են, քան Խորհրդային Միության տերրիտորիայի մյուս մասերում:

Մեզ համար, իհարկե, հասկանալի չէ: Կուբանի ազնիվ կոլտնտեսականի համար այս խնդրում զարմանալի և սարսափելի վոշինչ չկա: Մենք գիտենք, վոր Կուբանում հին հողատերեր և ցարիզմի հին ամենահավատարիմ ծառաներ շատ կան: Այս մարդիկ հասկանում են, վոր կոլսնեստային իրավակարգի ամրացումը յե՛վ, մանավանդ, կոլսնեստությունների կազմակերպչական-սնեստական ամրապնդումը, վորն անց են կացնում կոլսնեստականները կուսակցության յե՛վ խորհրդային կառավարության դեկավարությունը, որեց-որ ավելի յե՛վս հեռացնում է հնին վերադառնալու հույսը: Իսկ չե՞ վոր այս գաղափարի—հին վերադառնալու հույսը—նրանցից վազ չի գալիս: Նրա մասին նրանց հիշեցնում են արտասանմանի սպիտակ-գվարդիականներն իրենց նամակներում և թերթերում: Յե՛վ ահա այստեղ տեղի ունեցավ խորհրդային պետության թշնամիների հարձակումը,—հարձակում ճակատամատերից մեկում,—յեթե կարելի չէ այսպես արտահայտվել, ամենանուրբ ճակատամատում—կոլտնտեսային ճակատամատում:

Թշնամին մեզ այստեղ մարտի հրավերեց:

Այստեղ թագցնելու, քողարկելու վոչինչ
չկա: Պետք է անկեղծորեն ասենք, վոր դա-
սակարգային թշնամին կոլտնտեսականների
կողմից չհանդիպեց այնպիսի դիմադրու-
թյան, վորպիսին հարկավոր եր ցույց տալ
նրան տվյալ մոմենտում: Թշնամին չհան-
դիպեց այն դիմադրութեանը, վոր 1919
թվին հակահեղափոխական կազակները հան-
դիպեցին կազակ յերիտասարդութեան, յեկ-
վոր ազգաբնակչութեան կողմից: Դուք ան-
շուշտ հիշում եք, թե ինչպես 1918 թվին
վորդին կոպում եր հոր դեմ, հայրը վորդու
դեմ: Այսպես ահա ցարիզմի սպասավորները
կոլտնտեսականների կողմից հարկ յեղած
դիմադրութեանը չհանդիպեցին:

Հասկանալի յե, վոր տվյալ մոմենտում
պայքարն այլ ձևեր ընդունեց, քան 1919
թվին: Թշնամին չի փորձում խորհրդային
խշխանութիւնը զինված ձեռքով տապալել:
Նա պայքարն ուրիշ յեղանակով և տանում:
Նա կոլտնտեսականներին լարում է պետու-
թեան դեմ: «Պետութիւնը,—ասում են նա,—
ձեզանից շատ է վերցնում. դուք քիչ ցանե-
ցեք, վորպեսզի միայն ձեզ բավականանա:
Դունք ինչո՞ւ պիտի շատ ցանեք, մեկ է, բոլ-
շևիկները կուտեն»:

Մի՞թե սա գյուղացիական տեսակետ է:
Մի՞թե սա կոլտնտեսային տեսակետ է: Մի-
թե նա, ով քարոզում է այս—կոլտնտեսա-
կան է, գյուղացի յե: Կարող է պատահել,
վոր նրանցից վոմանք պետութեան զիտակից
թշնամիներ չեն հանդիսանում, բայց վոր
նրանք հակահեղափոխական գաղափար են
քարոզում, վոր չափազանց թշնամական
գործ են կատարում Խորհրդային Միութեան
բանվորների և գյուղացիների հանդեպ,—
գրանում վոչ մի կասկած չի կարող լինել:
Սակայն կոլտնտեսականներից շատերն ի՞նչ-
պես եյին նայում այսպիսի քարոզների վրա:
Ինչո՞ւ համար նրանք լսում եյին: Նրանք մը-
տածում եյին—չե՞ վոր դա յես չեմ ասում,
յես ազնիվ մարդ եմ, խորհրդային, բարե-
խղճորեն եմ աշխատում: Նրանք, ընկերներ,
իրենց լուծութեամբ ուղեկցեցին թշնամուն
և հենց դրանով կուլակային քարոզին մաս-
նակիցներ դարձան: Յեթե դուք ինքներդ
ձեզ ուշի-ուշով ստուգելու լինեք, ապա
կտեսնեք, թե ձեզանից քանիսն են ուղեկցել
և վորոշ չափով մասնակիցներ են յեղել և
վորոնք յերբեմն ակամայից, անզիտակցա-
բար, բայց համենայն դեպս աննուղղակի
ոգնել են թշնամիներին:

Պետք է ասեմ, վոր յես բոլորովին համաձայն եմ ընկ. Սարաֆանովի հետ, վոր Հյուսիսային Կովկասի մի շարք ռայոնական աշխատողներն անպայման իրենց կոչման բարձրության վրա կանգնած չեն յեղեր: Այստեղ նա ձեզ օրինակներ բերեց, թե ինչպես իր արտերն եյին գալիս ռայոնական աշխատողներ և ստիպում եյին ցանել չվարած հողում: Ինչպես գիտեք, կուտակցությունն ու կառավարությունը խստիվ պատժում են այսպիսի «ղեկավարությունը»: Միանգամայն հասկանալի չե, վոր ռայոնը պարտավոր է ամեն կերպ աշխատելու, վորպեսզի յուրաքանչյուր կուտակցություն լրիվ կատարի պլանային առաջադրությունները: Բայց դա չի նշանակում, վոր պլանի ձևական և թղթային կատարման համար կարելի չե կուտակցությանն ստիպել ցանելու չվարած հողում, վորպեսզի հետագայում ցորենի փոխարեն նրա վրա բանի ֆիլկինի գրություն:

Հանգուրժելի՞ չե արդյոք այսպիսի գրություն:

Իհարկե, անհանգուրժելի չե:

Սակայն պատահական չե, վոր յերկրամասի մի քանի ռայոնների գեկավարություն-

ներ այսպես եր տանում իր աշխատանքը: Պետք է ուղղակի ասել, վոր այս ռայոններում տեղ-տեղ և դեռ մինչև հիմա յեղ գործադրվում են աշխատանքի այնպիսի մեթոդներ, վորոնք կիրառվում եյին համատարած կուլեկտիվացումից առաջ: Ձե՞ վոր կուլեկտիվացումից առաջ անհատական տնտեսության մեջ գյուղատնտեսական արտադրության վորակը հարյուր անգամ ավելի քիչ ուշադրության եր առնվում մեր իշխանության մարմինների կողմից, քան թե այժմ: Սակայն գեկավարության այս հին մեթոդը— դեհ յես պարտավոր եմ միայն կատարելու հացամթերման պլանը և պատասխանատու չեմ հողի մշակման համար,— այս մեթոդը, ռայոնական աշխատողների այս տրամադրությունները դեռ ևս մինչև այժմ պահպանվել են: Յես ինքս զգում եմ դա և գիտեմ կուտնտեսականների զանգատների միջոցով:

Այժմ գյուղում բոլորովին այլ է դրությունը: Կուտնտեսությունը բարդ տնտեսություն է: Նրա գեկավարները մեծ մասամբ հանդիսանում են իրենք՝ գյուղացիները, վորոնք նույնիսկ հողն առատ լինելով հանգերձ, իրենց անհատական տնտեսության մեջ 10—15 դեսիատինից ավելի չե-

յին մշակում: Այսպիսի տնտեսութիւնից
դեպի հազարավոր հեկտարանոց տնտեսու-
թյան ղեկավարում ցատկելը դժվար գործ
է: Պարզ է, վոր մի նախագահին շատ դժ-
վար է ղեկավարել կոլտնտեսութիւնը: Կու-
սակցութեան ռայկոմի քարտուղարը, ռայ-
գործկոմի նախագահը, ռայհողբաժնի վարիչը—
ահա այն յերեք ղեմքերը, վորոնք պետք է
պատասխանատու լինեն ամեն ինչի համար,
իմանան, թէ ինչով է շնչում կոլտնտեսու-
թիւնը, ինչպիսի ակտիվ ունի կոլտնտեսու-
թիւնը և նրանք պետք է պահպանեն այդ
կոլտնտեսային ակտիվին: Սակայն, այս ու-
յոնական կազմակերպութիւնները կառու-
րում են արդէր, յեթէ վոչ հարյուր, այլ
գոնե 50 տոկոսով այն պահանջները, վո-
րոնք այժմ անհրաժեշտ են՝ կոլտնտեսու-
թիւնները ղեկավարելու համար: Մինչև
այժմ չեն կատարել: Մենք պետք է այդ
ասանք բացարձակ կերպով—չկատարեցին և
ահա այժմ դուք ստիպված եք հաշիվ տես-
նելու զրա համար:

Այն զեպքերը, վորոնք տեղի ունեցան է
տեղի յեն ունենում Հյուսիսային Կովկա-
սում, տվեցին իրենց հետևանքները, իրենց
արդյունքները: Յերբ ռայոնական աշխա-

տողները պատժվում են,—խակ նրանց՝ իշ-
խանութիւնը բաժանաչափ պատժում է,
կարող է պատահել, վոր պատժողներին
թվում կան լավ մարդիկ և մարդկայնորեն
զատելով՝ մեղք են նրանք, բայց յես կար-
ծում եմ, վոր, յեթէ կարելի յէ այսպես
արտահայտվել, ռայոնական ղեկավարու-
թիւնը հասցվող հարվածը միանգամայն
տեղին է:

Յես մեղմ մարդ եմ, համարվում եմ
վերին աստիճանի մեղմ մարդ և չեմ սիրում
խիստ միջոցներ (ծիծաղ, ծափահարություն-
ներ), բայց, ընկերներ, պետք եր մի քիչ
հարվածել և պետք եր յերեսով դեպի կոլ-
տնտեսութիւնը զառնար Այս ել հենց կոչ-
վում է խսկական շրջադարձ յերեսով դեպի
կոլտնտեսութիւնը (ծափահարություններ):
Յեւ յերբ այժմ ընկ. Շերոզաբեր իր վողջ
մարզային ապարատի, ռայոնական ապարատի
յերեսը դարձնում է դեպի կոլտնտեսութիւ-
նը, յես դա համարում եմ ամենալավ շրջա-
դարձ: Նրանից լավ արդյունքներ պետք է
ստացվեն: Եյապես խորհրդային իշխանու-
թյան ուժը կայանում է հենց նրանում, վոր
մենք միշտ կարողանում ենք յուրաքան-
չյուր դժվար իրավիճակներում ոգտագործել՝ մաս-

ՀԳ-50485

սաներին մտքի զգացիայի յենթարկելու, կադրերն ստուգելու և նոր ակտիվ առաջ քաշելու համար: Բուրժուական կառավարութեան համար ծանր է դրութիւնը—թուլանում է կառավարութիւնը. իսկ խորհրդային իշխանութիւնը նրան պնդացնում և ամրացնում է (ծախահաւուրքումներ): Ահա ինչումն է ուժը (ծախահաւուրքումներ):

ԽՈՐՀՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՂԵԿԱՎԱՐԵԼՈՒ ԳՈՐԾԸ ԴԵՌ ԹՈՒՅԼ Ե

Գյուղատնտեսական արտադրութեան ընդհանուր պլանում խորհտնտեսութիւնները Հյուսիսային Կովկասում շատ մեծ նշանակութիւն ունեն: Սակայն յես պետք է ասեմ, վոր նրանց ղեկավարումը նույնպէս թույլ է: Դրա համար ել ղեպի խորհտնտեսութիւններն յեղած ուշադրութիւնը բաղմաթիվ անգամ պետք է ուժեղացվի:

Բերքը նորմալ լինելու դեպքում, խորհտնտեսութիւնները յերկրամասում պիտի տան 35 միլիոն փութ հացահատիկ: Իրենց պլանը նրանք առայժմ չեն կատարում: Յեթն նրանք տան իրենց 35 միլիոն փութը, այն ժամանակ լավ կլինի նաև յերկրամասի կոլտնտեսութիւնների համար, վորովհետև հացի

արտադրութեան բարձրացման համապատասխան, խորհտնտեսութիւններում ուղղվում է յերկրամասի ապրանքային հացահատիկի հաշվեկշիռը: Յես հասկանում եմ խորհտնտեսութիւնները ղեկավարելու դժվարութիւնները, բայց և այնպէս, ընկերներ, մենք մոտեցել ենք այն զծին, յերբ պարտավոր ենք խորհտնտեսութիւններէ ղեկավարներէց պահանջելու, վորպէսզի նրանք իսկապէս տիրապետեն խորհտնտեսային տնտեսութեանը:

Հյուսիսային Կովկասում խոշոր աշխատանք է կատարված յերկրորդ Ուսումնական խորհտնտեսութեան մեջ, բայց այդ աշխատանքը կատարված է միակողմանի: Այդ միակողմանիութիւնը կայանում է նրանում, վոր մարդիկ մեքենայով հափշտակվել են և մոռացել են հողի մասին, ագրոնոմիայի մասին: Կասկած չկա, վոր 5—10 տարուց հետո մեքենան իշխելու յե Հյուսիսային Կովկասի տափաստաններում, բայց նա յել հենց պահանջում է ագրոնոմիական խոշոր միջոցառումներ: Չե՞ վոր մեզ մոտ տնտեսութիւնը նման չե Հյուսիսային Ամերիկայի տնտեսութիւններին, վորտեղ միայն շահ են փնտռում: Ամերիկայում հացա-

հատիկային տնտեսությունը տարվում է գիշատիչ ձևով, բոլորովին հաշվի չառնելով հողի ու ժառապառությունը, չհոգալով վաղվա մասին:

Մեղանում, ընկերներ, սոցիալիստական տնտեսություն է, մեր տնտեսությունը ռացիոնալ պետք է լինի դիտական տեսակետից, ռալիոնալ պետք է լինի տեխնիկայի տեսակետից: Բացի այն տեխնիկական միջոցներից, վորոնք ոգնում են մարդուն բարձրացնելու իր արտադրողական ունակությունը, պետք է ծանոթ լինել նաև հողին, իմանալ նրա հետ վարվելու յեղանակը, կարողանալ մոտենալ յուրաքանչյուր հողամասին և վոչ միայն նրան մեքենաներ մատակարարել, այլ նաև պետք է գիտենալ, թե քանի տարի նա կարող է ցորեն բուսցնել, ինչքան յեգիպտացորեն և այլն: Մի խոսքով յես ուզում եմ հիշեցնել, վոր անհրաժեշտ է ագրոտեխնիկապես վարել խորհրդային տնտեսությունը:

Պատահական չէ, վոր մեր խորհանտեսությունների բերքը վոչ միայն ցածր է, այլ նաև վերին աստիճանի խայտաբղետ: Այստեղ եք ահա դուք, կոլտնտեսականներդ, այստեղ է նաև մարգային և կոլտնտեսային

ախտիվը, և այստեղ ընկ. Շեբուլդանի առաջ հարց պետք է դնել, թե արդյոք խորհանտեսային վարչությունը յերբեվիցե ուղարկել է նրան զեթ մի գեկուցագիր՝ խորհանտեսային դաշտերի բերքատվությունը բարձրացնելու, բերքն առտո և մշտական դարձնելու հարցերի մասին: Յերևակայեցեք, վոր վոչ: Յես վստահ եմ, վոր խորհանտեսության բոլոր աշխատողները պլաններով, հերթական գյուղատնտեսական կամպանիաներով են զբաղված: Սա պետքական, կարևոր գործ է: Գարնանացանի կամպանիան է, ինչպես կարելի յե չանցկացնել այն: Բայց նրա հետ միաժամանակ մենք չպետք է մոռանանք, որինակի համար, խորհանտեսություններում բոլոր ջրափոսերի շուրջը փայտեր տնկելու անհրաժեշտության մասին: Ինչո՞ւ համար խորհանտեսությունը չի կարող այս անել:

Անցկացնելով ընթացիկ ցանքը, աշխատանքի սխտեմի մեջ պետք է մտցնել նաև հետագա տարիների բերքը ժամանակին նախապատրաստելու գործը: Յեթե մենք նախապես բերքը չնախապատրաստենք, ապա մենք միշտ գուշակելու յենք, թե արդյոք բերքը լինելո՞ւ յե, թե վոչ:

Խորհրդով խորհրդանշանները մա-
սին, յետ պետք է մատնանշում խորհրդանշա-
նությունների և ռայոնական ղեկավարու-
թյան միջև տեղի ունեցող փոքր ընդհարում-
ները: Որինակ ռայոնների կարիքների հա-
մար մեքենաներ ոգտագործելը, մարդկանց
մոբիլիզացիայի յենթարկելը՝ առանց կարե-
վորություն ապու խորհրդանշանություն գի-
րեկտորի բողոքներին, խորհրդանշանության
համար շատ պետքական աշխատողներին
հանելը և այլն: Հարկավոր է վերջ տալ
սրան: Խորհրդանշանություններում մենք հան-
դիպում ենք և գլխավորություն, և
վարչության մարմինների անհոգության և
նույնիսկ փաստարարության:

Յես կարծում եմ, վոր Հյուսիսային
Կովկասը, վորտեղ կենտրոնացած են հսկա-
յական սարածուրյամբ խորհրդանշանային հո-
ղեր, համամիութենական մասշտաբով ցույց
պեժ է սա որինակ, հայցնաբերի նախա-
նետնություն՝ կուլտուրական-գիտական աշ-
խատանքը ծավալելու, խորհրդանշանության
մասիվներում բերք կազմակերպելու, նա-
խապատրաստելու յեժ բերքի կանոնավորու-
թյունն ապահովելու գործում:

ԿՈՆՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻՆ ՄԻՋԱԿ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԴԱՐՁՆԵԼ ՈՒՆԵՎՈՐՆԵՐ

Կանգ եմ առնում ևս մի չափազանց կա-
րևոր հարցի վրա: Դուք գիտեք, վոր ընկ.
Ստալինը զրեց բոլոր կուլտուրականներին
միջակ դրությունից ունեվորներ դարձնելու
հարցը: Չե՞ վոր արդեն այժմ լավ աշխատող
կուլտուրական անդամները հասել են ու-
նեւոր գյուղացու մակարդակին, վորպիսին
յեղել էր նա անհատական տնտեսության
պայմաններում: Ընկ. Ստալինն ասել է.
«հասել է ժամանակը՝ բոլոր կուլտուրա-
կաններին անցնելու ունեւորների դրու-
թյանը: Յես կարծում եմ, վոր դա հնարա-
վոր է և պետք է հասնել դրան ամենակարճ
ժամանակամիջոցում: Կուլտուրականների և
տեղական կազմակերպությունների ղեկա-
վար ընկերներ, դրա համար այժմ արդեն
բոլոր հնարավորությունները կան: Մենք
գտնվում ենք շատ նպաստավոր պայման-
ներում: Չի բավականանում միայն քիչ-շատ
որինավոր տնտեսության կազմակերպում
և կուլտուրականությունների ամուր կազ-
մակերպչական-տնտեսական ղեկավարու-
թյուն»:

Իբրև որինակ եմ վերցնում իմ ծննդավայրում գտնվող և ինձ մոտիկ կոլտնտեսությունը: Ինձ առաջ թվում էր, թե զբժվար կլինի նրան այնպես կազմակերպել, վոր զգալի չափով հաջողվի բարձրացնել իմ համագյուղացիների նյութական դրությունը: Իմ գյուղում կա ընդամենը 300 դեսյատին դաշտ և մի բակին ընկնում է 1-ից մինչև 2^{1/2} դեսյատին: Հողի սակավության պատճառով չափահասների զգալի մասը գնում է քաղաք՝ զրոսի արհեստով զբաղվելու, սակայն կոլտնտեսությունն ահա գոյություն ունի և վաս չի աշխատում: Յես նույնպես կոլտնտեսության անդամ եմ, քանի վոր այդ գյուղում յես ունեյի տուն և ձի (ծափահարություններ): Իհարկե, այդ բոլորն ինձանից վերցրին և դարձրին կոլտնտեսության սեփականություն, «թալանեցին», ինչպես կարգն է: (Ծիծաղ): Յես, ընկերներ, ուշադրությամբ հետևում եմ կոլտնտեսության կյանքին, ոգնում եմ նրան՝ իհարկե վոչ թե փողով, քանի վոր փողորմությունները կոլտնտեսության ոգուտ չեն տալիս: Յեմ կարծում եմ, վոր փողով ոգնելը փչացնում է մարդկանց (ծափահարություններ): Այժմ յես կարող եմ հայտնել մեր կոլտնտեսու-

թյան աշխատանքի արդյունքները: Վերջին յերեք տարվա ընթացքում միջին բերքը կայուն է յեղել. մի հեկտարից հաճարը տվել է 102 փութ, վարսակը—95 փութ: Բերքը վաս չե: Այսպիսի բերքատվություն առանձին տնտեսատերերը առաջն ել ունեյին: Սակայն միջին հաշվով գյուղում այսպիսի բերք յերբեք չի յեղել: Առաջ գյուղում կար վոչ ավելի, քան մեկ-յերկու խոճկոր: Այժմ համարյա ամեն մի տուն ունի խոճկոր: Կոլտնտեսության Ֆերման նրանց մատղաշներ է հայթայթում: Վերցնենք յեկամուտը: Այս խորվա յեկամուտը հիմա 1 ո. 70 կոպեկ է, վորից 60 տոկոսը բնամթերքով է: Բացի զրանից, կոլտնտեսությունը և կոլտնտեսականներն ունեն բավականաչափ յեկամուտ կողմնակի զբաղմունքներից, կապալային աշխատանքներից, բեռնակրությունից և այլն: Յեթե այս բոլորը հաշվի առնենք, ապա անհատական տնտեսության համեմատությամբ, կոլտնտեսության յեկամուտն առնվազն 40 տոկոսով բարձր է: Առաջ հացը յերբեք չեր բավականանում: Այս տարի մենք պետությունը ավինք 16 ցենտներ: Առաջ ամբողջ գյուղը ծախում էր ընդամենը 40-ից մինչև 100 փութ վուշ: Այս տարի պետու-

թյանը հանձնեցինք 74 ցենտներ: Սուաջ
փուշի սերմը միշտ գնում եյինք, իսկ հիմա
մենք թե սերմացու ունենք և թե պատվա
յուղ: Կարտոֆիլը նույնպես միշտ գնում
եյինք, իսկ այս տարի պետութեանը հանձ-
նեցինք 5000 փթից ավելի կարտոֆիլ (ծա-
փահարություններ): Յերբ յես մոտերս գյուղ
մեկնեցի, հարցրի. «Ի՞նչպես ե ձեր դրու-
թյունը, հացի պաշար ունե՞ք, թե վո՞չ»:
Պատասխանում են.—«20 ցենտներ ունենք»:
Դուք գիտեք, վոր Մոսկվայի մարզը կա-
տարեց հացամթերման պլանը և դրա հա-
մար ել ունի հաց վաճառելու արտոնութեան:
Մոսկվայի կոոպերացիան ստացավ առա-
ջագրանք—գնել գյուղացիներից 3 միլիոն
փութ հացահատիկ: Յես ասում եմ մեր կո-
ոպետականներին.—«ձեր 20 ցենտները հանձ-
նեցեք կոոպերացիային»:—«Իսկ ի՞նչ արժե-
քով»:—«Գինն, իհարկե, նույնն ե, ինչ հա-
ցահանձնման ժամանակ—փութը 90 կոպե-
կից մինչև 1 ուրբլի: Կոպետետութեանը
տվեց այդ 20 ցենտները, վորը բազմապատ-
կած վեցով, ստացվում ե 120 փութ, նշա-
նակում ե, յեթե փութը 1 ուրբլի արժե, ապա
ընդամենը 120 ուրբլի: Սակայն դա նրանց իրա-
վունք ե տալիս յուրաքանչյուր ուրբլու հա-

մար կոոպերատիվից գնելու 3 ուրբլու պա-
կասորդ ապրանք կայուն կոոպերատիվային
գնով. նշանակում ե, կոպետետութեանը կա-
յուն զներով ստանում ե 360 ուրբլու ապ-
րանք: Ահա յես ձեզ հարցնում եմ—ձեռն-
տու յե սա, թե վո՞չ: Բանից դուրս ե գա-
լիս, վոր սա շատ ձեռնտու յե:

Սուաջ, նախ քան կոպետիվացումը, մեզ
մոտ չքավորութեան եր: Ծիշտ ե, մեր կող-
մերում առողջ մարդը չեր կարող չքավոր
համարվել, նա միշտ կարող եր աշխատանք
գտնել: Սակայն քիչ չեյին յերեխաներով
այրի կանայք կամ պարզապես, այսպես
ասած, ասածուց պատժված մարդիկ (ծի-
ծաղ): Իսկ այժմ մեզ մոտ չքավորու-
թեան բոլորովին չկա: Յերբ քո գյուղումն
ես լինում, բոլորին լավ ես ճանաչում: Գի-
տես, թե նրանք առաջ ինչպես եյին աշխա-
տում և ապրում: Մի անգամ յես գնում եմ
մի գեղջկուհու մոտ և հարցնում. «Ինչպես
ես ապրում դու»: Առաջ նա աշխատում եր
գյուղացիների մոտ, դաշտային աշխատանք-
ներ եր կատարում, իսկ ամբողջ ձմեռը վո-
ղորմութեան եր հավաքում: Զե՞ վոր մեզ
մոտ ամռանը շատ չես վաատակում: Մեր
կոոպերը Կուբանի նման չեն, յերեք

որ աշխատեցիր թե չե, ամեն ինչ արգեն հավաքված եւ Մի ամիս կերար, այնուհետեւ ել բան չի մնում ուտելու: Իսկ հիմա նա կոյտնտեսութիւնից թե հաց ե ստանում է թե կաթ: Յես հարցնում եմ նրան. «Դարիս, դու ինչպես ես ապրում»: (Յես գիտեմ, վոր նա այժմ անհամեմատ ավելի լավ է ապրում, քան առաջ): Նա պատասխանում է. — «Մեր բանը միևնույնն է, ինչպես առաջ, այնպես ել այժմ՝ խորհրդային իշխանութեան ժամանակ: Առաջ ել ելինք աշխատում, հիմա յել, տարբերութիւնը միայն նրանումն է, վոր այժմ մեր տերը մենք ենք»: Իսկ յես գիտեմ, վոր նա 3—5 անգամ ավելի լավ է ապրում: Յես ուշի-ուշով հետևում եմ այս կոյտնտեսութեան աշխատանքին: Յես հետեւում եմ, վորպեսզի նրանք նախ և առաջ հանձնեն պետական պարտքը, կատարեն պետութեան հանդեպ ունեցած պարտավորութիւնները (ծախսնարարային և և և): Իսկ զրա հետ մեկ տեղ, նրանց հիմնական կապիտալներն ավելանում են. կազմակերպված են կաթնաապրանքային ֆերմաներ և այլն: Ընկերներ, յես նրանց սովորեցնում եմ դառնալ սոցիալիստական հատաւորութեան իսկական կառուցողներ: Այս-

պես ահա, ընկերներ, այս որինակը, ինչպես յերկու անգամ յերկու — շորս, ցույց ե տալիս, վոր նույնիսկ այսպիսի կոյտնտեսութեան, վորի մասին յես հենց-հիմա խոսեցի, վորը բավականաչափ վատ պայմաններումն է գտնվում, քան Հյուսիսային Կովկասի կոյտնտեսութիւնները, — հնարավորութիւն ե տալիս 40 տոկոսով յեկ նույնիսկ ավելի լավացնելու պուղացիութեան դրութիւնը, լավացնելու դրութիւնը՝ ժամանակակից գաղիքների, մեր այժմյան գաղացման, ներկա կազմակերպական ու նսկութիւնների պայմաններում:

Այժմ ել կոյտնտեսութիւններում ել ավելի ուշագորավ է այն հանգամանքը, վոր այնտեղ առաջ յեկան կոյտնտեսային շինարարութեան իսկական սիրահարներ, և գլխավոր սիրահարները կանայքն են: Յուրաքանչյուր կոյտնտեսութեան մեջ կան տասնյակ կանայք, վորոնք կոկորդ են պատում կոյտնտեսութեան համար: Իմ անձնական փորձով տեսնում եմ, վոր կանայք կոյտնտեսութիւնների և նրանց ամբացման լավագույն պաշտպաններ են հանդիսանում: Սա բնական ե: Չի կարելի մոռանալ, վոր կոյտնտեսութիւնն ազատում է կնոջ առօրյա մանր, տնային մոայլ գրադմունքից: Կերակուր

յեփեղը, տուն-տեղ հավաքելը, լվացքը, յերե-
խանների խնամքը և այլն. այս հազար ու
մի մանր տնային գործերը հարյուրավոր
տարիներ կնոջը ստրուկ եյին դարձրել: Այս
առօրյա մանր գործերը կլանում եյին նրա
ամբողջ ժամանակը, նա որ ու գիշեր վատ-
նում եր զրանց համար և յերբեք չեր կա-
րողանում կարգի գցել նրանց: Այս տնա-
յին պայմանները սահմանափակում եյին
նրա մտավոր հորիզոնը, բթացնում եյին նը-
քան, զրկում եյին կնոջ տղամարդու հետ
հավասար իրավունքներով ոգտվելու հնա-
րավորությունից, թույլ չեյին տալիս նրան
տղամարդուն հավասար մասնակցելու
սոցիալիստական շինարարությանը, ինչպես
նաև յերկրի քաղաքական կյանքին: Կոյսնի-
սեստությունների զարգացումն առաջին հեր-
թին բավականաչափ ազատում է գեղջկու-
հուն այդ մանր հոգսերից յեվ դրա համար
եյ միանգամայն բնական է. վոր գեղջկու-
հիկների միջեվ մենք գտնում ենք կոյսնի-
սությունների ուժեղ պաշտպաններ:

Այսպիսով, ընկերներ, յեթե մենք կարո-
ղանանք քիչ-շատ կարփն դեկավարել կոյ-
սնեստությունները, ապա լիովին ապահո-
ված կլինենք կոյսնեստականների բարեկե-

ցությունը առկվազն 40% բարձրացնելու
գործը: Մա ստուգված է կոլտնտեսային շի-
նարարության հսկայական փորձով. սա
հաստատվում է Սորհրդային Միության հա-
զարավոր կոլտնտեսությունների կողմից:
Այստեղ մենք պարապվոր ենք, «թեկուզ գը-
լուխներս ջարդելու լինենք», վողջ Միության
մեջ զյուղատնտեսությունը բարձրացնել 40%:
Յեվ սա կլինի այն պայմանը, վոր հնարա-
վորություն է տալիս տնտեսապես բավա-
կանաչափ ապահովելու Սորհրդային Միու-
թյան վողջ ազգաբնակչությունը. սբանով
մենք լիովին կհաղթահարենք զժվարություն-
ները և այն ժամանակ ել վոչ գրքույկ, ել
վոչ մի նորմա պետք չի լինելու: Մի խոս-
քով, այն ժամանակ իսկապես վոր ամեն
մի մարդ ել ավելի կուշտ կլինի, իսկ
դուք զիտեք, ընկերներ, վոր աշխար-
հումս չկա և չի յեղել դեռ մի յերկիր, ուր
մարդիկ լիովին կուշտ լինեյին: Աշխարհումս
այսպիսի յերկրներ չկան: Վերցրեք կապիտա-
լիստական յերկրներին ամենահարուստը —
Ամերիկան: Ամերիկայում վոմանք, հասա-
րակության փոքրաթիվ մասը վորկրամոլու-
թյան չափ ուտում է այնուհետե զնում
կուրորտները բժշկելու իր ճարպակալու-

թյունը, իսկ մյուս կողմից, հենց նույն Ամերիկայում կան միլիոնավոր մարդիկ, վորոնք միշտ կիսաքաղց են: Իսկ մենք միակ յերկիրն ենք—սոցիալիզմ կառուցող յերկիրը, վորը կարող է լիովին կերակրել բոլորին: Իրա համար ել հարկավոր է, ինչ ել լինի, այնպես անել, վոր կոլանտեսություններն ամրապես վտարի կանգնեն, վոր. կազմակերպչորեն ամրանալով, տան այն արդյունքները, վորոնք անհրաժեշտ են Խորհրդային Միության աշխատավորության համար: Սա կարելի յե անել, սրա համար քիչ բան է հարկավոր. հագ տանել կոլանտեսային բարիքի մասին, հավատարիմ լինել, գիտակցել իր և համապետական շահերը և ցանկանալ իր դրությունը յավացնելու: Գյուղացու համար սոսկությունից յեմ չհավորությունից դուրս գալու ուրիշ նախապահման չկան՝ բացի կոլսնեստությունից յեմ բարեխիղճ ու ազնիվ կոլսնեստային աշխատանքից: Միայն կոլանտեսություններն են, վոր պրոյետարիատի ղեկավարությամբ կապահովեն աշխատավորների լիակատար նյութական բարեկեցությունը:

Այժմ, ընկերներ, հարկավոր է մի հարց ևս գնել. կարո՞ղ է արդյոք Հյուսիսային

կովկասի գյուղացիությունը, կատարելով պետական բոլոր պարտավորությունները, ունևոր դառնալ Յես կարծում եմ, վոր իր բոլոր պահանջները լիովին բավարարելու, պետական պարտավորությունները ամենաբարեխիղճ կերպով կատարելու դեպքում—կարող է: Յեմ իսկապես, յեկեք հաշվենք: Ձեզ մոտ ահա մոտակա տարիներում ցանվելու յե մոտավորապես տաս միլիոն հեկտար հացահատիկ (չեմ խոսելու բոլոր մնացածների մասին): Այս տաս միլիոն հեկտար հողից դուք պետությանը պիտի հանձնեք 150 միլիոն փութ: Այսպիսով հեկտարից 15 փութ: Միթե, ընկերներ, Խորհրդային Միության ամենալավ հողերի մի հեկտարից 15 փութը շատ է: Յես կարծում եմ, վոր դա իսկի յեմ շատ չե: Իհարկե, կգտնվեն այնպիսի «խելոքներ», վորոնք կասեն. «Իսկ ինչո՞ւ այդ պետությունը ստիպում է գյուղացիներին, վոր նրանք հացը պետության հանձնեն, այն ել այդպիսի եժան գնով»: Իսկ յես այդ «խելոքներին» կասեմ. իսկ դուք վո՞րտեղ եք տեսել այնպիսի մի պետություն, վոր հողը գյուղացիներին ձրի տա:

Յեմ իսկապես, վերցնենք թեկուզ միայն հողը: Ինչքա՞ն արժեք մի գեսիատին

հողը Հյուսիսային Կովկասում: Յես կարծում եմ, վոր մոտավորապես 200 ուսուցիչ մի տարում, յեթե վերցնել նույնիսկ 5 տոկոս, ապա կստացվի փոսկի փողով 10 ուսուցիչ յեկամուտ: Պետութիւնն իրավունք ունի ձրի տրված հողի համար ստանալու 10 ուսուցիչ փոսկով՝ միայն փորպես կապալաւարձ: Իսկ մենք վերցնում ենք 15 փութը ցորեն և նրա համար վճարում ենք 20 ուսուցիչ: Հացի համար տրվող վճարը չի համապատասխանում նրա շուկայի արժեքին, ավելի ճիշտ, սպեկուլյատիվ արժեքին, իսկ նրանցով պետութիւնը պահում է ուսուցիչներ, գյուղատնտեսներ և այլն: Դրա համար ել խորհրդային պետութիւնն աշխատավորական ուսուցիչն սպեկուլյատիվ ուսուցիչ գանազանում է հարկերի միջոցով, վոր մեկը աշխատանքով է ձեռք բերված, իսկ մյուսն ստացվել է՝ սպեկուլյատիվ-թղթախաղի սեղանից, վերջինիս վրա զրգող հարկը տաս անգամ ավելի ուժեղ պետք է լինի: Յես, իհարկե, այս բոլորը հին ձևով եմ հաշվում: Յես հին ձևով հաշվելուն վարժված մարդ եմ (դանիմում ծիծաղ):

Այսպես ահա, պետութիւնը գյուղացիներից վերցնում հացահատիկի վորոշ մասը,

իսկ նրանք, տեսնում եք, այս բանը պետութեան ի տես են դնում: Իսկ վոր բոլոր կալվածատերերի և կուլակների հողնանցաւ կուտնտեսականներին և վոր այդ հողն այժմ պետական է և այդ հողի համար պետք եր վճարել,—այս մասին, իհարկե, նրանք մոռանում են: Այսպես ուրեմն, յես կարծում եմ, վոր մի հեկտարի համար 15 փութն իսկի յել շատ չէ, ինձ թվում է, վոր դա չափավոր է: Այստեղ, իհարկե, ձեզ պետք է դեռ պարզեմ, վոր մի հեկտարին 15 փութը — դա միջին հաշվով է: Մի ուսոյնում, որինակ, Դոնշչինում, վերցվելու յե 1,7 ցենտներ, մի այլ տեղում — 4 ցենտներ: Այնպես պիտի արվի, վոր յեթե մի տեղում կիսատ հավաքվի, մյուս տեղից, վորտեղ բերքը լավըն է, ավելի հավաքվի: Բայց միջին հաշվով մենք ավելի չենք վերցնում նքանցից, ինչ նշանակված է հարկի կարգով հացահատիկը պետութեանը հանձնելու նոր սրենքի համաձայն:

Այսպես ուրեմն, յեթե հանրագումար բերենի մեր պատճները, ապա կարելի յե յեզրակացնել, վոր դուք մեր ունեցած ահագին սարածութեամբ հողով, հսկայական քանակութեամբ տնտեսութեամբ հենց հիմա

յել հեճնությամբ կարող եմ 40 տոկոսով բարձրացնել կոլոսիսեան քյումնների արտադրողականությունը՝ անհասական ցնեան քյան հետ համեմատած: Յեա կարծում եմ, վոր դա վոյ միայն կարելի յե ձեռք բերել, այլ նայել պետք է ձեռք բերել, յեմ վոյ միայն պետք է, այլ յեմ դա անպայման հարկավոր է անել:

Յեա առայժմ քննում եմ ընդհանուր հարցերը, թեկուզ և գործնական հարցերը: Բայց դուք իրավունք ունեք ինձ ասելու. «Այդ բոլորը լավ է, բայց ի՞նչպես գլուխ բերենք առաջիկա զարնանացանը»: Հավանաբար, դուք բոլորդ մտածում եք այն մասին, թե արդյոք պետութիւնը մեզ սերմացու կտա՞, կոգնե՞նա մեզ՝ թե վոչ: Իհարկե, նրա համար, վոր դուք վատ եք աշխատել, ձեզ պետք է պատժել: Դա ճիշտ է: Մենք մաքրեցինք մեր հաշիվները զասակարգային թշնամիների հետ, վորո՞ք վորձում եյին վիժեցնել խորհրդային կառավարութեան քաղաքականութիւնը: Շատերին կարող է թվալ, վոր մենք անողոք գտնվեցինք այդ գործում: Յերբեմն սկզբում թվում է, թե դա իսկապես վոր անողոք եր, սակայն յես ձեզ պետք է ասեմ, ընկերներ,

վոր յերբ սկզբից անողոք ես վարվում, ապա այնուհետև զգալի չափով ավելի թեթև ելինում: Զի կարելի թույլ տալ թշնամիներին սանձարձակ դառնալ: Մեղմ ես վարվում, թշնամին ուժեղանում, ամբոնում է, իսկ հետո իր ամբացրած ուժերով քեզ եհարվածում: Դրա համար ավելի լավ է հենց սկզբից հարվածել, ինչպես պետքն է և դրանով գործը լիկվիդացիայի յենթարկել (ժախանարություններ):

Այսպեսով ուրեմն, ընկերներ, զասակարգային թշնամուն մենք խփեցինք: Իսկ այժմ չնայած նրան, վոր անցյալում դուք սխալ գործեցիք, այնուամենայնիվ պետութիւնը ընկ. ընկ. Շերոյզանի և Լարինի միջնորդութեամբ (իսկ նրանք համառ միջնորդներ ելին) ձեզ ոգնութիւն է ցույց տալիս: Կառավարութիւնը ձեզ իբրև ոգնութիւն սերմացվի համար հատկացրեց 15 միլիոն փութ (ժախանարություններ, ուռա): Դուք, ընկերներ, համբերեցեք, «ուռայի» ժամանակը չե (ծիծաղ, ժախանարություններ): Ահա ուրեմն, 15 միլիոն փութ սերմացվի համար, 2 միլիոն փութ պարենավորման վարկ: Իհարկե, գլխակորույսի համար պետք եր խելքի բերել, բայց ինչ արած, սխալները մեր յեղ-

Քայրն է արել: Պետք է ոգնել: 500 հազար
փութ վարսակ ձիու պահպանման համար և
300 հազար ել մեր ստորին աշխատողներին
ոգնելու համար, վորոնք քիչ հիմարություն-
ներ չարեցին (ծիծալ, ծափահարություն
ներ): Սա, ընկերներ, մեծ ոգնություն է:
Յերբ յես այս հայտարարում եմ, իհարկե,
ամենահաճելին այս է, վոր յես ձեզ ա-
սացի (դանիինում բարձրացում է ծածալ):
Յես լիովին հասկանում եմ ձեզ, բայց միև-
նույն ժամանակ թույլ տվեք ձեզ ասելու
հարվածային կոչման ասականների համա-
միութենական համագումարի կոչի բառե-
քով—դուք հիշո՞ւմ եք այդ կոչը: Այնտեղ
այսպիսի կետ կա. «մինչև յե՞րբ մենք ձեզ պի-
տի տանք».. հիմա այդ «մինչև յերբը» յես ձեզ
կինդրելի չմոռանալ: Այնտեղ գրված է (սե-
ղից—նույնիսկ ավելացված է—անգևորհի-
ներին): Այո, այո, «մինչև յե՞րբ մենք ձեզ
պետք է տանք, անշնորհներիդ»: Դուք ստա-
ցաք իբրև ոգնություն մի՞եղբ, սերմացու, ու-
նեք վիթխարի տրակտորային կայաններ, ըստ
վորում ձեր տրակտորային կայանները զգալի
չափով ուժեղանում է նոր տրակտորներով,
ինչպես նաև մեծ քանակությամբ պահես-
տի մասերով: Դուք բավական հանդիմանու-

Թյուն ստացաք գյուղատնտեսության վաստ
դրության համար, բավականաչափ լավ հա-
շիվ մաքրեցիք ուղղակի թշնամիներէ հետ,
վորոնք այս տարի գյուղում ելին գտնվում:
Դուք ձեռք բերիք հիմնական հարուստ
փորձ:

Այս բոլորը միասին հույս են տալիս, յերևակայեցե՛ք ավելի մեծ հույս, քան անցյալ տարի, վոր Հյուսիսային Կովկասը կկասարի սուաջիկա կամպանիայի գյուղաֆնետական սարվա ամբողջ աշխատանք, կկասարի այն բոլոր խնդիրները, վորոնք կանգնած են Հյուսիսային Կովկասի առաջ, այն բոլոր պարսավորությունները, վորոնք դրված են նրա վրա: Յե՛վ կկասարի ավելի լավ, քան նախորդ տարիներում (բունն ծափահարություններ): Պատգամավորները վտաքի յեն կանգնում «ուռա» բացականշություններով: Տեղից լսվում է—«խոսք ենք տալիս կատարելու կառավարության պատվերը, ուռա»: «Ընկերներ, ցանկանք ընկ-կալինինին տպրել յերկար տարիներ: Խնդրում ենք տպել ընկ-կալինինի զեկուցումը և տարածել վողջ Հյուսիսային Կովկասում»: (Ծափահարություններ):

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0205954

Цена 20 коп.

30.566

РЕЧЬ

10 ИЮН 1933
тов. М. И. Калинина

НА КРАЕВОМ СЪЕЗДЕ
КОЛХОЗНИКОВ-УДАРНИКОВ
СЕВЕРНОГО КАВКАЗА

26 февраля 1933 г.

ПАРТИЗДАТ

РОСТОВ-ДОН 1933 г.

Ответственный по выпуску М. Гигоян.
Технический редактор М. Г. Маркарян

Сдано в набор 16/III 33 г.

Статформат № 105х148 мм

Издание № 323.

Объем 1 1/4 печ. лист.

Подписано к печати 31/III-33 г.

Уполирайлит № В-1100

Тираж 20.0.

Газетно-книжная типография СККПТв Заказ 1352 Ростове н-д-Дону